

Dieviškojo žodžio kenozė

(Tėsinys iš praėjusio šeštad.)

ANTANAS MACEINA

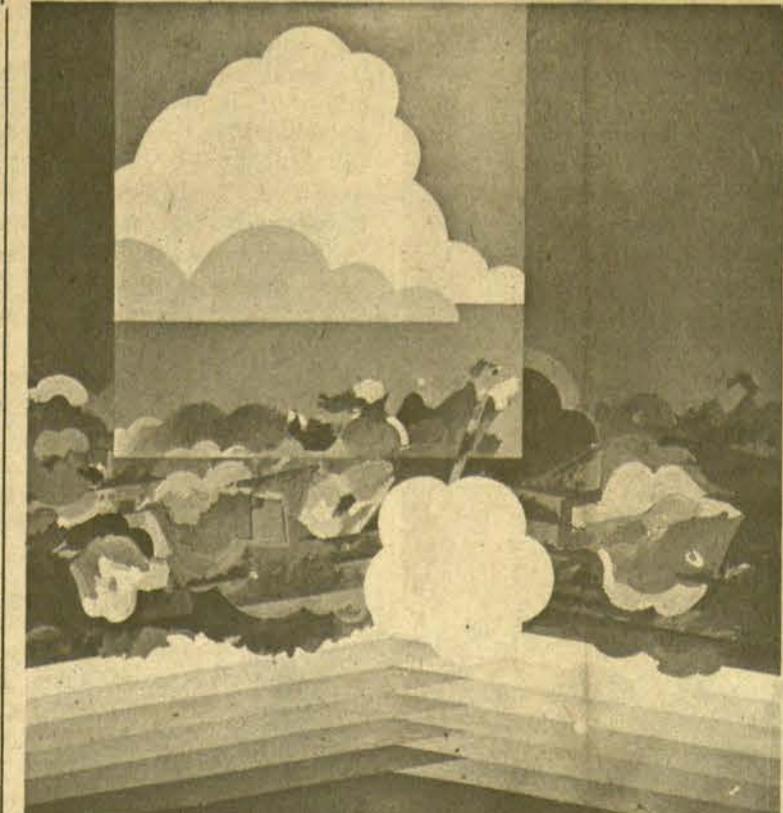
Sitoje vietoje savaime kyla evangelijų ir apskritai Naujojo Testamento istoriškumo klausimas: kiek visi šie raštais atskleidžia mums Kristaus istoriją? Kitaip sakant, ar jų pasakojami įvykiai iš tikro yra buve? Kun. A. Rubšys šio klausimo aiškiai nėra, kadangi jo aiškiai atsakyti nė negalima: egzegēzė kaip mokslas svyruoja nuo nelygiamo "taip" iki nelygiamo "ne". Devynioliktojo šimtmecio egzegēzai buvo išsitinkinę, — "kad Naujojo Testamento šaltiniu tyrinėjamas atskleidžia žinią apie istorinį Jésu" (p. 139). Ištrūks, kad Morkaus evangelija yra parašyta pati pirmoji, atrodė esančiai "rišlu prileisti, jog ji atspakoja istorinę įvykių eiga" (t.p.). Vėliau betgi "formu istorijos studijos parodė, kad neimanoma parašyti išsamios Jézaus biografijos; net abejotinos vertės yra pašangos per tikėjimo kraitinė evangelijose prasimūti i istorinį Jézaus gyvenimą bei mokslą" (p. 140). Kadangi Morkus, kai sakytu, "pridėjo geografinius ir chronologinius duomenis", tai ši jo "kuryba" "sutriuškina senajį išsitinkimą, kad Morkus išsaugojo tikslus Jézaus gyvenimui atspakojimą" (p. 129). Net ir Apaštalų darbai, iš pažiūros tokie konkretūs savo turiniui, esant "puikus istorijos teologijos pavyzdys", būtent "parodyti, kai amžių tėkmėje Dievo planas virto tikrove" (p. 227). Vis dėlto kun. A. Rubšys priduria, kad formu istorijos kritika, liečianti Naujojo Testamento istoriškumą, siandien pamažu tyla; auga "nuosakus, bet tvirtas teigimas, kad evangelijose perduodamas tikėjimo kraitis yra tikrai istorinė medžiaga" (p. 142). Siandien "vėl imama iš naujo rašyti Jézaus biografiją" (p. 144).

Mūsų reikalui yra nesvarbūs atskirai evangelijų neistoriškumą pavyzdžiai, sakysime, iškilmingas Jézaus ižengimas į Jérusalę (plg. p. 207-208). Tačiau mums svarbu kelti aikštę, kuo remdamasi egzegēzė kaip mokslas neišorinių ar kito rašto ar jo dalių pobūdį. Kitaip sakant, koks elementas padaro rašta istoriškai nevertintą arba bent abejotinos istorinės vertės? Tokiu elementu kun. A. Rubšys pateikia dvejetą: 1. "Evangelijų ir Apaštalų darbų autorai atspakojia įvykius, ižungdamai iš antgamtinio elementus — angelų giesmes, velnio gundymus, stebuklus. Skaitytojas tuojuo pajunta, kad jau nebeineina kalba vien apie istorinius įvykius, bet tikėjimo šviesoje išreiškiama šių įvykių prasmė" (p. 19). — 2. "Nei pradinė krikščionių bendrija, nei vėlesnėje evangelistai nesiėmė atspakoti Jézaus biografijos. Jiems buvo svarbu skelbtai Geraja Naujienai, kurią Dievas apreikė Jézui per Jézū" (p. 114); nuosekliai tad "evangelijos ir Apaštalų darbai neperduoda įvykių tikslus chronologinės eigos nei biografinių smulkmenų, nes pirmiškių iš tikslas buvo ne žinių perduoti, o tikėjimą skelbtai (gr. kerygma — skelbimas) ir mokyti (gr. didache — mokymas)" (p. 19). Taigi: antgamtinio elemento buvimas kaip rašto turinys ir tikėjimo skelbimas bei mokymas kaip rašto būdas naikina arba bent menkina tokio rašto istoriškumą. O kadangi Naujasis Testamentas yra pilnas antgamtinio elemento ir šiuo pilnais skelbimo bei mokymo, todėl egzegēzai kaip mokslui jis ir dažnai istoriškai labai abejotinas.

Tikinčiamam krikščioniui ūodu "kriterijai" atrodo gana keistoki. O vis dėlto mokslas ne-

jimas ar Jézaus mokslu perteikimas, bet ir *interpretacija* — pagal gyvenamojo meto reikalus. "Tikėjimo kraitis nebuvu perduodamas tam, kad Jézus būtu išamžintas, bet todėl, kad augančiai Bendrijai reikėjo vien naujų gairių kasdieniniame gyvenime" (p. 131). Užtat "su laiku medžiaga kito ir vystėsi, igaudama naujas formas" (p. 130)... Krikščioniu Bendrija ne tik aiškinino tikėjimo kraitį, ji perduodama, bet taip pat ji praplėtė, pridėdama pastabų iš savo patirties" (p. 141). Vadinas, Naujasis Testamentas kaip skelbimas bei mokymas yra moralinio pobūdžio rastas, kuriam persveria ne istorija, o kerygma bei didachė, kurios, net ir perteikdomas tiesa, padaro šią spalvingą bei žaismingą (plg. p. 200). Štai kodėl kun. A. Rubšys ir sako, kad aušančio Naujojo Amžiaus "ivkyio irodymo nereikia ieškoti Jézaus stebuko, bet žmonių širdies permainoje — atgaile" (p. 164). Štai kodėl ir Morkaus minimas "Jézaus paženklinimas 'Dievo Sūnumi' reiškia jo igalojimą kurti Dievo karalystę žemėje" (p. 184). Jokios transcendencijos ir todėl jokios ontologijos, o tik etika, iš dalies sutampanti su faktizacijos etika, iš dalies nuo jos skirtinė. Kun. A. Rubšio anksčiau keltas christologinis klausimas atsakomas tuo būdu, kad "Jézaus yra Dievo Valios vykdytojas, galima sakyti, jo irankis, galtingai veikias Dievo vardu ir tuo galvis vadintis Žmogaus Sūnumi" (p. 189; plg. 198-199). Ar jis pats yra Dievas, egzegēzė nežino, nes Kristaus dieviškumas jai neprineinamas.

Pridurkime dėl, kad egzegēzė beveik neranda neabejotinų paties Jézaus žodžių — verba ipsissima (plg. p. 20,23,133,141); kad nevienas Naujojo Testamento knygos autorius yra nezinomas; laiko efeziečiams, 1 ir 2 laiško Timotiejui, laiško Titui, laiško žydams, Apreiškimo knygos, galop net ir evangelijų, apie kurias kun. A. Rubšys sako, esą "visos evangelijos (Morkaus gali būti išimtis) buvo parašytos pirmojo krikščioniškojo amžiaus pabaigoje, ir jų tiesioginiai autoriai nebuvu patys apaštalai" (p. 113-114), — pridurkime visa tai, ir turėsimė apytikrį Naujojo Testamento kaip literatūrinio kūrinio vaizdą. Mokslas gali ateityje ši vaizda kiek tikslinti bei keisti, tačiau, atrodo, kad bendri jo bruožai jau liks tokie, kokie yra juk. A. Rubšio studijoje atvaizduoti.

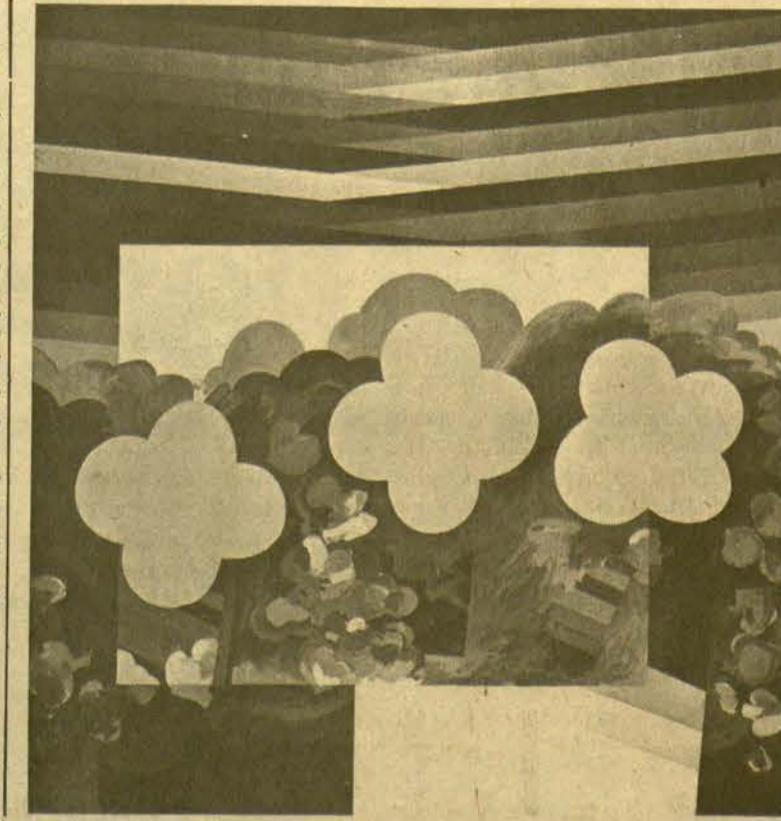

Vytautas O. Virkau

Sitaip nupiešto Naujojo Testamento akivaizdoje vėl išnyra A. Dambrausko — Jakšto lygiagretė tarp Kristaus ir Šventraščio kaip to paties Logos ir mes klausime Jézaus žodžiai, tik ši sykį kreipiamasis ne iji kaip išskūnijusiji, bet iji kaip išsiraideinusi: "Kuo mane laiko žmonės?" (Lk 9,19). Kuo žmonės laiko Šventrašči? I tai kun. A. Rubšys atsako: "Kuriems Naujasis Testamentas nėra nei Dievo iškėptas, nei norminis, kreivai žiūri į jį ir net erzlai matą tame nesamones ir tikėjimo prasimanymus" (p. 15). Tai tas pats atsakymas, kaip ir apaštalui Jézui: "Vieni Jonu Krikščionui, kiti Eliju, treti sako, prisikėlęs vienas iš senųjų pranašų" (Lk 9, 20). Nė vienas atsakymas nėra tikras, tačiau kiekvienas slypi savo teisingą pradą: visi, kuriais buvo laikomas Jézus, yra buvę žmonės, tiktais žmonės. Jézus išgirdė buvo žmogus, tačiau daugiau, negu tik žmogus. Todėl jis nepasitenkinė apaštalų informacijomis", o klausė toliau: "O kuo jūs mane laikote?" (Lk 9,20). Tada Petras visų vardu atsakė: "Tu es Mesijas, gyvuojo Dievo Sūnus" (Mt 16, 16). Lygiai taip mes atsakome ir Šventraščio akivaizdoje: Šventraščis apskritai ir Naujasis Testamentas skirtinai yra Dievo žodis arba Dievo apreikšmas. Kun.

A. Rubšys vadina jį Dievo "pokalbiu istorijoje", kai "žmogus ne tik sužino apie Dievo valią, bet priima patį Dieva" (p. 9). Pabreždamas žodį 'pats', kun. A. Rubšys, mano supratimu, artėja prie A. Dambrausko — Jakšto pažiūros, kad dieviškasis Logos Šventraščyje yra tas pats Logos, kaip ir žmogus Jézus. Užtat ir mūsų apsisprendimas Šventraščio atžvilgiu yra toks pat, kaip ir apaštalų apsisprendimas Jézus atžvilgiu.

Sis gi apsisprendimas yra jau nebe mokslas, bet tikėjimas. Kaip apaštalams "ne kūnas ir kraujas" apreikšme, kas iš tikro yra Jézus, bet Tévas, kuris yra dangunė" (Mt 16,17), taip ir mūsų nebe egzegēzė pasako, kad "Naujasis Testamentas yra Dievo pokalbio su žmogumi — apreikškimo ir tikėjimo — viršune" (p. 9), o Bažnyčia, kurios nariai esame. Jau rusų stačiatikių teologas pauliškis A. S. Chomjakovas (1804 - 1860) gražiai yra aptaręs santykį tarp Šventraščio ir Bažnyčios: "Be kanono nėra biblijos, o be Bažnyčios nėra kanono" (Izbrannye sočinenija, New York 1955, p. 281). Tai reiškia: itraukdama i kanoną tą ar kitaip, Bažnyčia nurodo, kad šis rasta yra dieviškasis žodis arba dieviškasis apreikškimas. Kas lieka šalia kanoną, savaime lieka ir šalia apreikšimo žodinė jo lytis. Chomjakovo formulė yra iš tikro ne kas kita, kaip kiek atsakau išreiksta šv. Augustino min-

Vytautas O. Virkau

4/1973 (akrilis) 42" X 40"

tis jo ginčuose su manichejais: "Aš netikėčiau evangelių, jei manes neskaitintu katalikiškosios Bažnyčios autoritetas — ego vero evangelio non crederem, nisi me catholicae ecclesiae commoveret auctoritas" (Migne P.L., 42,176). Tai primename čia todėl, kad ne sykį žiūrime į Šventrašči tarsi į koki nepriklasomą dalyką, stovintį arba šalia Bažnyčios, arba net viršum jos. Mums kartais atrodo, kad pats Naujasis Testamentas paliudijęs dieviškai savo pobūdį. Tuo tarpu ši jo pobūdį paliežia *tik Bažnyčia* — niekas kitas. Jokia egzegēzė kaip mokslas negali prieiti Šventraščyje slypinčio dieviškojo Logos. Egzegēzė gražiai nušviečia Šventrašči kaip žmogaus žodį, bet ji nieko negali pasakyti apie jį kaip Dievo žodį. Cia jos stiprybė, nes be žmogaus žodžio negirdėtume nė Dievo žodžio. Bet sykį čia jos iš silpnibę, nes žmogaus žodžio tyrimas niekad neatskleidžia mūrus Dievo žodžio. Todėl tikras RAKTAS i Naujaji Testamentai yra ne egzegēzė, bet *Bažnyčios mokymas*, kadangi tik šis mokymas parodo, kuris raštas yra išsiraideinęs Logos ir kaip reiškėmo išsireikiaus Logos arba Šventraščis buvo istorijoje taip išsilaikės. Šventraščis yra Šventrašči kaip Kristumi yra negalimas, nes Šventraščio žalia Bažnyčios nėra. Šventraščis yra tik Bažnyčioje ir per Bažnyčią.

Ir štai, kaip tik čia išeina aikštė, Bažnyčia rodo mūsų Šventrašči kaip Dievo žodį, ir mes apsisprendžiame tai tikėti, vadinas, laikyti žmogus žodžio suprasti, kad jis iš tikro būtu dieviškio. Žodžio išraiška. Tikėjimas i Šventraščio ir Šventrašči kaip Dievo žodži be tikėjimo Bažnyčia kaip Kristumi yra negalimas, nes Šventraščio žalia Bažnyčios nėra. Šventraščis yra tik Bažnyčioje ir per Bažnyčią.

Ir štai, kaip tik čia išeina aikštė, Bažnyčia rodo mūsų Šventrašči kaip Dievo žodį, ir mes apsisprendžiame tai tikėti, vadinas, laikyti Bažnyčios teiginių tiesa. Tačiau Bažnyčia negali mūrus rodyti Šventrašči tiktais kaip žmogaus žodži, kuriame dieviškumo ženkly — nei jo turinyje, nei jo formoje — neregėti. Tai, kai egzegēzė irodė, teigia apie Šventrašči, ji teigia *verčiamuoju būdu*, kaip ir kiekvienas kitas mokslas. Jei egzegēzė iš tikro irodė, kad, kaip sako kun. A. Rubšys, Matas ir Jonas nėra jems priskiriamas evangelijų "tiesioginiai autoriai" (p. 113), tai joks popiežius paskelbtai jų autoriais negali. Tai reiškia: Bažnyčia teigia Šventrašči teikti tikintiesiems tik jo žmogiškumė, o koks jo žmogiškumas yra, tūria bei aprašo egzegēzės mokslas.

Šventraščio gilis žmogiškumas, kaip ir Kristaus, yra pilnutinis, su visomis savo gėrybėmis ir su visomis savo silpnibėmis. Tai jis padaro, kad dieviškasis žodis, tapę žmogiškuoj, esti mūsų girdimas ir suprantamas, nes savaijums kalbėti Dievas negali. Sužiure žmogus kaip kalbanti gyvūna — animal oratione —, Dievas tegali į jį kreiptis ir sueiti su juo pokalbio, tiks pribildamas šio gyvenimo kalba. Tuo būdu žmogaus žodis virsta viena iš Dievo — žmogaus susitikimo lyčiu is-

Kai menas tikresnis už konkretų pasaulį

(Atkelta iš 1 ps.)

groži, kai džiüstam be tikro estetinio pergyvenimo, be galimybės kūrybingai buvoti vaizduotės plotmėj, Virkau darbai — autentiškas menas — gali mums padėti užpildyti tą spragą.

Dykumoje leidosi saulė. Pro langą buvo matyti virkau pilki, vėliau rausvi. Mėlynai dangaus skliaute rangėsi ir šlejosi prie stiklo virkiškos šakos. Langas metamorfozavosi į Virkau darbo reprodukciją. Viskas egzistavo iki per vaizduotės prizmė. Menas darėsi tikresnis už konkretų pasaulį. Estetinis ramybės ir laisvės lausmas vyavo...

Autorės pastauba: Namai, apie kurius kalbėjau pačių šio rašinio pradžioje, priklauso mums, t. y. Vasiliauskų šeimai. Užtikim Jous Lucerės slėnyje visai netikėtai tik perėjė pavažių. Ir iš karto žinom, jog jie buvo tarytum skilti Virkau darban...

Apie dailininką Virkau ligidrom pirmą kartą iš a. a. Algimanto Macaus lėpų, laikė jo 1964 metų viešinės Kalifornijo. Jaunasis poetas laikė Vytautą vienu iš iškiliausių mūsų dienų menininkų ir skatinę mūsų jūros susidomi. 1965 m. pavasarį Klevos Vidžiūnienės pastangomis buvo išorganizuota Virkau paroda Los Angeles mieste. Kartu su Marija Gimbutiene išsigijo tada pirmus mūsų rinkinio darbus, kurie, patraukdami visus mūsų dėmesį, pakeitė iš pagrindu ir mūsų gyvenimo būdą.

(Pabaiga)

Nauji leidiniai

LITUANUS, Volume 25, No. 1, Spring 1979. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Mūsų pačių rūpesčiu anglų kalba leidžiamas žurnalas. Sis numeris yra redaguotas Vytauto S. Vardžio. Žurnalo administruoja Jonas Kučėnas. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 10 dol.

Šio numerio straipsniai: Reflection on Union Republics in the New Soviet Constitution (Jean Pennar); Jurgis Baltrušaitis as A Lyric Poet (Vytėchlas Ivanov / Thomas E. Bird); Medical Education in Lithuania (Linas Sidrys). Puslapinė informacija minima dailininko Adomo Varno 100 metų sukaktiui. Zurnalas papuoštas sukaktuviniu nuotrauka iš trimis jo tapybos darbais.

Apžvalgų dokumentiniuose puslapiuose: Current Constitutional and Factual Condition of Religion as Reflected in Official and Samizdat Documents. Tai didelio formato puošnus leidinys, nuotraukomis pavaizduojantis 1972-1975 metų laikotarpyje Chicagoje įvykusias lietuvių fotografų parodas.

Grandinėlei iš Australijos sugržus

Praėjusiais metais mūsų išskirtoji tautinių šokių grupė Grandinėlė šventė 25-tas savo veiklos sukaktuvės. Su jomis kartu ji minėjo ir daugiau kaip šimtą koncertų bei mažesnių pasirodymų scenoje, kur niekada jai netrūko ovacijas keliančių žiūrovų, ir norintiems į koncertus patekti salės dažnai pritrūkdavo kėdžiu. Grandinėlė apkeliajo visą Ameriką, daug kartų koncertavo Kanadoje, tankesi Pietų Amerikoje, o praėjusiu Kalėdų metu koncertavo Australijoje. Apie ją daug rašė lietuvių spauda ir labai teigiamai atsiliepė svetimieji. Jos koncertus labai palankiai vertino ne vienas amerikiečių profesionalas kritikas. Tai rodo, kad Grandinėlė yra labai plačiai žinoma ir už lietuviškos visuomenės ribų kaip gerai paruošta ir pajęgi mūsų tautinio meno reprezentantė. Todėl dar syki norėdami kartu su lietuviška visuomenė pasidžiaugti "Grandinėlės laimėjimais ir ypač jos kelione po Australiją, kalbantiesi su jos vadovu Liudui Sagiu".

Sidabrine suakti Cleve lande atsventė šią gražią dvidešimt penkerių metų veiklą Jūs norėjote pažymeti dar į koncertais Australijoje. Kaip ši tolima kelionė pasisekė. Ar darbas, vargas, išlaidos pasiteisir?

Daugiausia šiai kelionei ruošėmės, labiausiai bijoje, — praėjo gražiai. Glaudus bendrabarbiavimas tarp grupės administracijos ir AL Dienoms rengti komiteto leido mums iš anksto nustatyti detalių planą, kurio kelionės metu tiksliai laikėmės. Žinodami ko iš mūsų bus prašoma, kiekvienam pasirodymui buvome paruošę atskiras programas, kad atliekami šokiai nesiskartotu. Tarp koncertų ir atskių pasirodymų Sydneyje, Adelaidėje, ir Melbourne apžiūrėme miestus, ju apylinkes, aplankėme Australijos sostinę Canberą ir Amerikos ambasadą. Palyginus, visi buvome sveiki, koncertai praėjo sklandžiai, grojant mūsų turimai sceninių šokių kapeliai.

Grandinėlės atlirkos lietuviško šoko muzikos programos — AL Dienų renginiuose, Sydney, Adelaidė, Melburno teatruse, festivaliuose, aikštėse ir televizijos kameromis — pasiekė tūkstančius naujų žiūrovų. Pro jų akis, Al donos Vesčiūnaitės žodžiai, prabego "Margas spalvų sūkurytus, galvus, kintantys spalvų sriautas, turtum nesibaigianti džiaugsminga pavasario šventė", "Mūsų Pastogė", Nr. 1 — 2, 1979.

Mūsų jaunimas užmezgė naujus ryšius, naujas pažintis. Pamatai jie nauja, kitoniška kontinento, kuriamo patyrė daug lietuviškos silius, nuoširdumo.

Viską sudėjus, reikia pasakyti, kad bet koks vargas, pinigai, besiūrostant ir atliekant šią kelionę pasiteisino.

Kaip žinote iš savo 26-rių metų patirties Amerikoje, nors Jūs paruoštos į Grandinėlės atlirkos šokio programos būdavo labai siltai sutinkamos bei palankiai pertinamos, bet dėl kitoniško jų pobūdžio kartais patradavote į priekaištį. Norėtūsi žinoti, kaip Australijos žiūrovai priėmė šokinčią Grandinėlę.

Nuostabliai palankiai. Net per daug. Mes tiek nemusipelnom. Tačiai keletas grupės sceninių darbų vertinančių atsiliepimų, paimtu iš Australijos lietuviškų laikraščių.

"Žinojau, kad bus 'kitaip', —

rašo A. Karazijienė, — kad Grandinėlės šokiai ruošiami scenos pasirodymui, bet nežinojom kiek kitaip, nežinojom ribos. O riba, atrodo, visiškai ten, kur turėjo būti: geras teatrinis renginys, bet neišvirsta į baletą — neįgauna jo manierizmo. Prie baletų priartėja nebent nepaprastu šokėjų lengvumu ir grakštumu, tokiu šokimui 'be pastangų', kartu išlaikant charakteringą mūsų šokio judesį" ("Mūsų Pastogė", Nr. 5, 1979).

Toliau savo rašinyje A. Karazijienė detaliai ieško "kas Grandinėlė labai patiko, kas mūsų (Australijos LS.) sąlygomis galima būti pritaikyti... Man labai patiko atskiru punktu išsaukimas kadrilijue — tikra senoviška kadrilijaus charakteristika. Nepaprastai efektingas linų surogatas tolkašokys. Kupolinis buvo saldainiukas. Deglai, laužas... — bene pats sceniškiausias iš vienu šokiu, o karto prikrutais etinių elementu. Programoje visi šokiai paaškinti trumpai, turinčiai. Tie paaškinimai ypač svarbūs, rodant šokius mišrių publikai... Programoje buvo labai daug dar čia nematyti šokiai... Bene įdomiausias, nors ne tokis efektingas kaip kupolinis, buvo rusnietis — linksmas ir elegantiškas ir turės kažkokios egzotikos, o vi del to lietuviškas".

"Tėviškės alėju" (1979, I, 20) straipsnyje, pasirašytame Jur. Z., — rašoma: "Grandinėlės šokiai yra nuotaikini, pilni gyvenimo ir jaunatvės... L. Sagio šokio pri statymas ir pastatymas nėra parametas klasikinio ar modernaus šokio principais, tai lietuvių liaudies šokiai, pritaikyti scenai. L. Sagys puikiai pažiusta tautinių šokiai linija ir linijos beribes variacijas ir sekmingai jas naudoja scenoje. Stebint spektakliu, negalima buvo nepastebėti šokėjų teislingo fizinio pastatymo... Didžiausias šokėjų privalumas, tai apvaldymas paprasto žingsnio kaiškos muzikos tempuose. Iš tikrujų tai yra vienas iš pagrindinių Grandinėlės atsiekių. Grandinėlės programa plati, įvairi ir įdomi, aprapanti plačias lietuvių etnografinės vietas, vaizduojant gamtą ir lietuvių tradicijas".

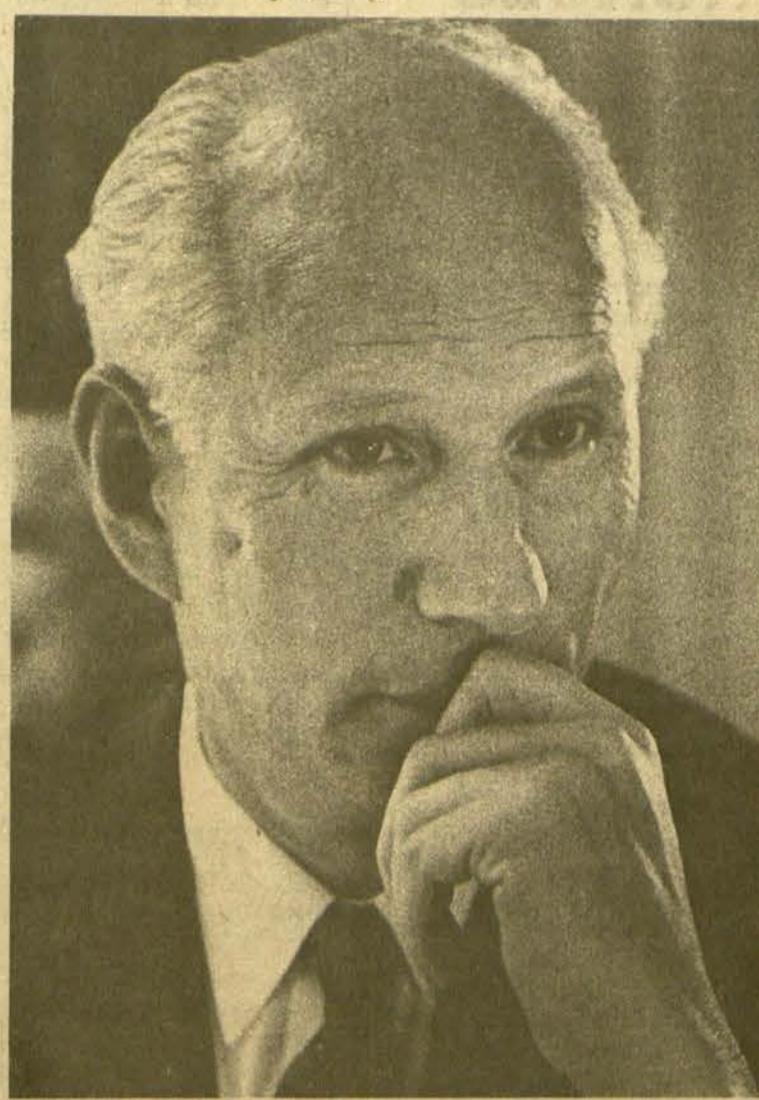
"Stebint Grandinėlę — jos judesius, jos rūbus, matyi kūryba, pažanga ir tai yra pats didžiausias nuopelnas šio kūrybinio vieneto", vertina Clevelando šokėja Roger David. IRES teatro kameromuose — "Grandinėlės atlirkos šokio programos būdavo labai siltai sutinkamos bei palankiai pertinamos, bet dėl kitoniško jų pobūdžio kartais patradavote į priekaištį. Norėtūsi žinoti, kaip Australijos žiūrovai priėmė šokinčią Grandinėlę.

Nuostabliai palankiai. Net per daug. Mes tiek nemusipelnom. Tačiai keletas grupės sceninių darbų vertinančių atsiliepimų, paimtu iš Australijos lietuviškų laikraščių.

"Zinojau, kad bus 'kitaip', —

Pačiame vidurienyje, pačiame karstyje Grandinėlė svelkina Adelaidės miesto gyventojus piezdingėliai šokiu Australijoje.

Premija paskirta Stasiui Santvarui

Stasys Santvaras

Nuotrauka Vytauto Maželio

1978 metų Lietuvos rašytojų draugijos premija praėjusi sekmadienį buvo paskirta Stasiui Santvarui už jo poezijos knygą "Rubajatal". Rinkinys 1978 metais buvo išleistas Juozas Kapočiaus. Premiją balsų dauguma paskyrė LRD valdybos sudarytoji komisija: Bernardas Brazdžionis, Bronys Ralla, Alė Rūta, dr. Elena Tumišienė ir Pranas Visvydas.

Pabrėžtina šia proga taipgi, kad praėjusiais metais išleivijo buvo, kita ko išleistos ir šios, didelė dèmezis vertos knygos Kazimiero Barėno "Kilogramas cukraus", Jurgio Jankaus "Anaps rytojas", Jurgio Gailaus "Narsų gyventi", Henricho Naglio "Prisijaukinės sakala", Henricho Radausko "Elleraščiai", Vlado Slaito "Nesu vėjo malonėj?" ir kt.

Prisiminimina taipgi, kad jau dešimtmeečių tradiciją turinti kasmetinė LRD premija procedūriniame prasme buvo skiriama įvairiai: buvo balsuojama višų draugijos narių slaptu balsavimu, buvo sudaromas komisijos iš rašytojų draugijos narių ir meneinčių atstovų, buvo, kaip ir dabar, komisija sudaroma vien tik iš LRD narių. Metų slinkystė, situacijai keičiantis, atrodo, jog reikėtų vien dėlto ir šios mūsų literaturinės premijos skyrimo procedūrą iš naujo pergalvoti. Kad reikalas yra pribrendęs, rodo ir "Aldy" žurnalo redakcijos dèmezes šiai problemui, kai š. m. sausio mėnesio numerijoje apžvalginame straipsnyje literaturinės premijos klausimui rašoma:

"Pirma, reikia stengtis sudaryti kiek galima kompetentingesnes premijų komisijas, o ne pasitenkinanti 'vienu vlet' suradimui 'susitinkančių'. Jau pakankamai turime literatūros mokslininkų, kurie tam reikalui tinka: ir atokius stovi šalia visokeropio 'lampa' rašytojų, ir turi pakankamai išprūstintą estetinį skonį. O sunku pasitikėti tokia vertinimo komisija, kurioje kartais net daugumą sudaro labai primityviai nuovokos asmenys, tegu ir iš rašytojų tarpo.

Antra, nėra jokio reikalo žūrii posūdžius pasaplūpti dengti. Nėra ko sielpti, kas už koki veikalą balsavo, priešingai, reikėtų tai viešai žinoti. Apsispredimus, kurį iš visų veikalų verta 'premiuoti', yra moraliskai atskalingas akitas. Privalu vadovautis tikslių sažinė ir datyklinė nuovoka. Neturi lemti nei kam nors draugliukams ar priešiukams, nei kieno idėjinis, generacinius etc. artimumas ar svetimumas. Prisimėmus pareiga, reikia prisiimti ir atsakomybę — nesibalminti 'alkštén išskilmuo'. Kai bus iš anksto žinoma, jog niekas neliks pašlypte, tai bus mažiau pagundos taip apsilispresti, kad paskui reli-

kėtų gėdys savo nesažinungumo ar primityvumo. Viešumas padėtų didesniams objektivumui pasiekti. Šitoks pasiūlymas gali pas mus myskambėti neįprastai. Betgi turbūt ne be reikalo prancūziams tai ne naujiena".

Premijavimo proga čia patenklaime nesirinkdamis iš Stasio Santvaro knygos pradžios dešimtį rubatų.

2
Valandos ir dienos — iš Sejėjo rankų byrantys grūdai:
Tolių lemči, Broli, tu šiame gyvenime radai!
Tad skubėk į daržines sukranti laimių ir nelaimių derliu,
Nes ir nepajusi, kad jau savo laiką praskridai.

3
Zeme, Žemynė, kartais man skausmingai gėda —
Visi mes gaunam iš tavęs kviečių derlingą pėdą!
Ir negi tavos perteiklių ir lobių nebūtų mum gana!..
Kodel žmogus, kodėl žvris iš paukštis čia viens kitą éda?

4
Iš kur atkyla barbarai į žemės paukštų taką?
O gal tik blogio ir niekšybių upę svaidgami —
Sugriauna barbarai žmonijos taiką, meilę ir svajone,
Lyg nežinotų, kad jie kerta savo išlūkimo šaką.

5
Negaikim! Pulkime į laimės upę svaidgami —
Ir pablūdusio sapnų kaitroj, ir saulų prietem!

— Dienų darže smagiu akimirku tiek daug priskirkim,
Kad juoku skambėtumėm ir mirdam!

6
Nebék, nebék, ūrdie! Perdaug tu sielvarte vaitojai.
Dabar matai — ir meilėj slypi žudantys parojai.
Gana tu sutemu! I giedrą laimės dangų kilk!
Laisva buvo tada, kai iš visų nesąmonių kvatojai.

7
Tu grakštai, kaip stirna, tu, kaip angelė, dora —
Esi giedri išlojančio pavasario aušra! —
Ir tau mažai ko stinga — tik gailesčio ir meilės sieloj!
O gal tokios, kaip tu, visai nėra?

8
Zai bai tavy sublyksi — jausmai, it viesulai, ištūžę:
Tada tu man labai žavi, manų dausų saluše!
Audra išdraiko dulkes, ašros nuplauta langus —
Ir mūsų meilės mirksniai, kaip gaisrai, praužia.

9
Meilė, it gėlė — dievų palaiminta paguoda,
Melskim Dangu — te Jis žmogui meilės duoda —
Mūsų laiką, it smaugliai, aprangė broliudžiai,
Tarsi broli būtų lengva nužudyti, kaip uoda.

10
Aileisk man, gal mes ir abejonėm skirti:
Ar verta ir prasminga buvo Tau ant kryžiaus mirti?
Du tūkstančiai arklių purvu apdrabstė Tavo veidą —
Ar amžius mes turēsim dar kilnot nusikaltimų svirti?

"Šokiai iš Cleveland": (Draugas, 1979 m. vasario 17 d.).

— Taip, skaičiu. Turiu pasakyti, kad mano sažinė ramai. Visi prieškaštai labai nepatikimi, neaiškūs, nenuoširdūs, prisdengę skambiais žodžiais. Štai dėl ko.

Ponia A. Saudargienė "Šokiai iš Cleveland" rašo: "Didysis koncertas ivyko 26 gruodžio, erdvioje Regent teatro salėje". Ir kiek toliau: "Giliausiai išpūdi patikėti".

Iš tikrujų Grandinėlės koncertas Sydneyje ivyko gruodžio 30. Šadutė Grandinėlės šokėjai Australijoje visai nežino. Ir koncerto programose tokio šokio nebuvo išrašyta. Sunku man patikėti ir tolimesnėmis A. Saudargienės mintimis — prieškaštais dėl Grandinėlės šokio atlirkimo, kada ji neskiria taip popularios sadutės nei muzikos, nei šokio figūrų. Peršasti mintis, kad asmuo, surašęs "Šokiai iš Cleveland" gruodžio 26 d. buvo kitos grupės, ne Grandinėlės koncerte, kur šokėjos šoko sadutė.

Vienur girdama — "geras buvo šelmiškas klumpakojis, ypač gra-

žus apeiginis rezginėles rimtu mas ir lengvas atlikimas" — kitur peikdama, gerb. Ponai skundžiasi, kad "Folkloriška autentiškumą žude įsimaišę, daugiau ar mažiau, lietuviams svetimas charakteris, "nauji "elementai"..."

Taip pareiškus, A. Saudargienė visai nebevargsta, nurodydama bent viena taip "žudoma" šokį, šokio figūrą, žingsnį, judej.

Poniai Saudargienei patinka šokėjų grupės, kurų muzika — vienos akordeonas, vieni dailininkai sukurti rūbų. Ir šokama 17 — 18 stipriai scenai stilizuoti šokiu, galvojant, kad tai, lietuviško kaimo meno" burtai, kad Lietuvoje nebuvo nei kitokios rūbų, apavo, nei kaimo kapelos su būgnais, klarinetomis, fleitomis ir kitaip instrumentais. Žinoma, nėra lengva turėti muzikinius vienetus, ir aš niekam dėl to nepriskaišauju. Gal tik nereikyt siūlyti kitiems kaip aukščiausios dorybės.

Australija, kaip ir Amerika — laivas kraštas. Kiekvienas gali apie viską turėti savo nuomone ir ją viešai išpažinti. Ponai A. Saudargienė turi vienokią pažiūrą.

Bronius Nainys

Pačiame vidurienyje, pačiame karstyje Grandinėlė svelkina Adelaidės miesto gyventojus piezdingėliai šokiu Australijoje.

